

JAKUB DEML

KORESPONDENCE

Dopisy Jakuba Demla příteli
Josefu Ševčíkovi
do Babič

Carissime, kde se touláte?

dauphin 2010

JAKUB DEML

(20. 8. 1878 Tasov – 10. 2. 1961 Třebíč)

Básník a katolický kněz.

Autor zhruba stovky knih, z nichž některé patří k základním dílům moderní české literatury. Jeho prózy *Hrad Smrti* (1912) a *Tanec Smrti* (1914) inspirovaly české surrealisty novým ztvárněním snu. K nejznámějším Demlovým knihám patří lyrické apostrofy květin *Moji přátelé* (1913), šestadvacet svazků básnického dokumentu *Šlěpěje* (1917–1941) či *Mé svědectví o Otokaru Březinovi* (1931) a *Zapomenuté světlo* (1934). Jediněčným rysem Demlova psaní je vzájemné propojení knih, z nichž postupně vzniká živý a dramatický celek.

Po absolvování brněnského bohosloveckého semináře byl Jakub Deml v roce 1902 vysvěcen na kněze. V duchovní správě působil velmi krátce a pro konflikty s brněnskou konzistoří byl už v roce 1911 zbaven kněžských povinností a později předčasně penzionován. Krátce před první světovou válkou nesměl kvůli údajně pohoršlivému životu pobývat na venkově a vrátil se tam až po krátkém intermezzu v Praze. V roce 1922 si postavil dům v rodném Tasově, kde žil až do smrti.

V období, do něhož spadají dopisy shrnuté v této knize, byl Jakub Deml jedním z nejoddanějších spolupracovníků Josefa Floriana při vydávání edice Studium. V téže době debutoval knihou *Slovo k Otčenáši Františka Bílka* (1904) a básnickou knihou *Notantur Lumina* (1907). V době návratů do Babic se rovněž odehrála řada událostí, jež daly vzniknout Demlovým prvním deníkově-dokumentárním knihám *Rosnička* (1912), *Domů* (1913) a *Pro budoucí poutníky a poutnice* (1913).

JOSEF ŠEVČÍK

(25. 2. 1857 Dobronice – 20. 10. 1911
Babice)

Katolický kněz a překladatel.

Po nedokončených studiích práv vstoupil v roce 1879 do brněnského bohosloveckého semináře. V roce 1883 byl vysvěcen na kněze a poté vystřídal několik kaplanských působišť na rodné Moravě: Fryšavu, Modřice, Bučovice, Žebětín, Lipolec a Slavonice. Nejdélší část života prožil v Babicích u Lesonic, kam v roce 1895 nastoupil jako farář a kde zůstal až do smrti.

V Babicích se hojně veřejně angažoval, například jako pokladník místní Raiffeisenky a komentátor obecní politiky i kulturního života obce. Inicioval opravu babického kostela a na popud Jakuba Demla pro něj pořídil dvě korouhve a hlavní hřbitovní kříž od sochaře Františka Bílka.

Právě příchod mladého kaplana Jakuba Demla do Babic v srpnu 1904 byl důležitým okamžikem Ševčíkova života. Pod Demlovým vlivem se začal intenzivně zajímat o umění a stal se též jedním ze spolupracovníků a mecenášů Florianovy edice Studium. V té době přeložil několik staroněmeckých legend a děl středověkých mystiků (Přepěkné říkání o sv. poustevníku Menrátovi, 1907; Tekoucí světlo Božství, 1920).

Dopisy nestačí přátelům, dopisy nestačí lásce, dopisy nestačí... Protože je možno psát jen jednou denně, a protože není ani to vždy možno... A pak - tolik věcí bylo by potřeba posílat - tolik ukázat - takže jisté věci nikdy se neřeknou! Mlčení jako strašný žalář obkličuje a skličuje přátele vzdálené - snad Vás neumoří?

(Jakub Deml Josefu Ševčíkovi 30. listopadu 1906)

Svazek *Carissime, kde se touláte?* otevírá ediční řadu *Korespondence* Jakuba Demla (1878-1961), která chce zpřístupnit některé dosud nevydané soubory básnických dopisů. Dochovaly se jich tisíce desítkám adresátů. Potvrzují těsné spojení Demlova díla a života, ale také vyvracejí představu, že vše, co zažil, vepsal do svého díla nebo že vše, co sepsal, také publikoval. Básnický silně a dokumentárně cenné listy adresoval nejen známým umělcům (Březina, Bilek, Šalda, Neumann, Weiner, Durych, Nezval, Holan...), ale také přátelům, které „velká“ historie literatury nezná. Patří k nim i kněz a překladatel Josef Ševčík (1857-1911). Dopisy tomuto babickému faráři z let 1904-1911, doplněné úryvky z adresátových odpovědí i dalších korespondencí, zachycují v hrubých rysech příběh Demlovy spolupráce se staroříšským vydavatelem Josefem Florianem. Zároveň dokumentují Demlovo sedmileté putování mezi pěti českomoravskými farnostmi, kterými prošel jako kaplan či administrátor v nemilosti, dokud nebyl předčasně a doživotně penzionován.

JAKUB DEML

KORESPONDENCE

Auditor,
P. Josef Ševčík
Babice
67544

Carissime, kde se touláte?

Dopisy Jakuba Demla
příteli Josefu Ševčíkovi
do Babič

dauphin 2010

Tato kniha vychází za laskavého přispění Ministerstva kultury České republiky.

Edice byla připravena v Ústavu české literatury a literární vědy FF UK v Praze, v semináři, který se zabývá rukopisnou korespondencí Jakuba Demla.

© Jakub Deml – dědicové, 2010

Editors © Iva Mrázková, Šárka Kořínková, 2010

Preface © Daniela Iwashita, 2010

Illustration © Pavel Reisenauer, 2010

Cover © Miloslav Moucha, 2010

© Dauphin, 2010

ISBN 978-80-7272-217-4

ISBN 978-80-7272-381-2 (pdf)

ISBN 978-80-7272-382-9 (e-pub)

Vyzvání na cestu

Otevíráte první svazek *Korespondence* Jakuba Demla. Tento básník a kněz si dopisoval s mnoha lidmi. Patřili k nim Otokar Březina, František Bilek, Josef Florian, Josef Váchal, S. K. Neumann, Richard Weiner, F. X. Šalda, Růžena Svobodová, Jaroslav Durych, Vítězslav Nezval, Vladimír Holan... Proč začínat právě s dopisy zapomenutému faráři a překladateli Josefu Ševčíkovi z Babic nedaleko Moravských Budějovic?

„I korespondence patří do literatury“ – dočtete se v této knize. A skuteční básníci nepíší básnické listy jen prominentům literární historie. „Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Aby mne katastrovali – a třeba i pro věky? Co mi záleží na tomto odhadu a na těchto odhadovačích! Co je mi po tomto či jiném stavu, co je mi po starých či mladých, co po národě? Nemluvil jsem k duším? I stačí mi *jediná* duše – a jediné duši stačím já...“ V tomto dopise Josefu Ševčíkovi ze srpna 1906 vyznačil Jakub Deml východisko i směr své životní umělecké cesty. Povede mnoha odbočkami, mimo hlavní silnice a směry. A bude se vždy mýjet s očekáváním čtenářů. Svědčí o tom i způsob, jakým Jakub Deml nakládal s vlastními dopisy. Už od roku 1912 začal listy přátelům i nepřátelům komponovat do deníkových knih – *Rosnička*, *Domů* a *Pro budoucí poutníky a poutnice*. Do *Šlépějí* (1917–1941) je pak začleňoval pravidelně. V knize *Do lepších dob* (1927) se vrátil k dopisům z prvního desetiletí 20. století, později vydal i korespondenci s Otokarem Březinou. Tak vznikla iluze, že vše, co napsal, také tiskl a že svůj život zevrubně zdokumentoval sám. Jenže jeho básnické dokumenty nedbají ani na chronologii, ani na úplnost. Mnoho cenných dopisů necitují a nejedno hluboké přátelství tají.

Každá z nepublikovaných korespondencí má jedinečnou povahu, kterou jí vtiskuje také adresát. V každé poznáváme jinou tvář Jakuba Demla. Téměř padesát listů Josefu Ševčíkovi tvoří souvislou zprávu z let 1904–1911, kdy jeho básnická, kněžská i vydavatelská anabáze začíná naplno. Setkáváme se tu s Demlem-poutníkem.

Čas, kdy doživotně zakotví v Tasově, je ještě hodně daleko. Nyní je stále na cestě. Během pouhých sedmi let se šestkrát sčehuje a vystřídá pět míst ve farní správě. Zároveň spolupracuje

s Josefem Florianem a jeho začínajícím vydavatelstvím ve Staré Říši. Právě kvůli této práci je Jakub Deml v neustálém pohybu - dobrovolném i vynuceném. Na vlastní přání přichází do druhého kaplanského působiště v Babicích, odkud lze do Staré Říše dojít za pět hodin. S Josefem Florianem prochodí stovky kilometrů kouzelnou krajinou Vysočiny. „Jdou ustavičně z Babic pěšky“: na poutní místa, za spolupracovníky, mecenáši, tiskaři.

Demlovi představení v Brně však na jeho aktivity pohlížejí se vzrůstající nedůvěrou. A tak nastávají nedobrovolné přesuny z farnosti do farnosti, spojené s vykazováním do „patříčných mezí“. V trvalém provizoriu se pevným bodem stává člověk, který setrvává na jednom místě - Demlův druhý nadřízený farář, „pan auditor“ Josef Ševčík v Babicích. Korespondence se proto přirozeně člení podle míst Demlových dočasných zastavení, jež tvoří samostatné oddíly této knihy. Na začátku každé kapitoly nás editorky krátce seznamují s novým dějištěm a hlavními postavami. Do pásma Demlových dopisů rovněž začleňují podstatné úryvky z Ševčíkových odpovědí - cenných historicky a především lidsky.

„Básník je člověk,“ píše Jakub Deml Josefu Ševčíkovi, a kdo se pozorněji začte do této knihy, pochopí, že Demlova básnická, kněžská i vydavatelská pout má jasný smysl - je to cesta k duši druhého člověka. Během jednoho sedmiletí jich vtáhl do svého osudu, díla i korespondence desítky. V listech Josefu Ševčíkovi se vyskytuje přes sto jmen, a jen několik z nich se zapsalo do kulturních či církevních dějin. Do onoho lidského víru byly vtaženy i pořadatelky korespondence, když pátraly po konkrétnějších příbězích a tvářích jejích aktérů v dalších dopisech, matrikách, farních kronikách, diecézních katalogích nebo u místních pamětníků. Tak vznikla nejen závěrečná biografická hesla, ale i příležitost setkat se s lidmi, kteří byli ochotni zastavit se, odpovědět jim nebo je provázet - a patří jim poděkování na konci celé knihy. V poznávání dopisů i nezapsaných osudů Jakuba Demla jsme však na samém začátku. Ani smysl této cesty není ryze studijní. Demlova korespondence patří do života. Její pisatel totiž věděl, „co je znamením života a krásou a vůní pravého styku: hra“. A velká hra, kterou Jakub Deml rozehrál už před sto lety, nikdy neskončí.

D. I.

Zastavení kučerovské

Dosti práce, lámání chleba Božího rukama cizíma, jazykem nemateřským. Člověk neví, co rozsévá. Seje bez útěchy...

Tak si Jakub Deml 19. dubna 1904 stěžoval sochaři Františku Bílkovi na poměry ve svém prvním kaplanském působišti – v Kučerově u Vyškova, německé farnosti, kam nastoupil hned po vysvěcení v roce 1902. Nebyl to však jen stesk po rodné řeči, co ho táhlo jinam. Tím pravým důvodem byla příliš velká vzdálenost od jeho milovaného učitele Otokara Březiny.

Bylo uprázdněno kaplanské místo v Babicích u Jaroměřic – hlásil jsem se o ně tyto dni, ale dostal je jiný. Jako by i tam nahoře vytušili příčinu mé žádosti, tu nejtajnější, a se zalekli, že bych byl tuze blízko p. Březinovi – a Florianovi.

(z dopisu Františku Bílkovi, prosinec 1903)

Viděno v hrubých rysech, život mladého Jakuba Demla před jeho příchodem do Babic určovali dva velcí učitelé: básník Otokar Březina a sochař František Bílek. Tito dva umělci také stáli u zrodu Demlovy první knihy, *Slova k Otčenáši Františka Bílka* – jeden jako inspirátor, druhý jako rádce, oba jako přátelé. Teprve v období, které pro Demla začalo odchodem z Kučerova, se okruh jeho blízkých rozšířil ještě o staroříšského nakladatele Josefa Florianu a pak o muže, jenž se pro Demla stal na celý život předmětem trochu provinilých vzpomínek – o „pana auditora“ Josefa Ševčíka, faráře v Babicích u Lesonic.

Žádostí o kaplanování v Babicích zřejmě začal písemný styk Jakuba Demla s Josefem Ševčíkem, ale právě tato žádost se bohužel v archivech nedochovala. Za počátek vzájemné korespondence proto můžeme označit teprve Ševčíkovu odpověď z 12. prosince 1903:

*Carissime!*¹⁾

Váš milý list dostal jsem teprv dnes večer. Na adrese měl poznámku olůvkem „M. Kromau“,²⁾ pak razítko poštovní „Babice“ (Boží

1) Nejdražší (příteli)!

2) Moravský Krumlov.

Požehnáni). Adresa ale byla zcela správná. Tolik na omluvu, že až dnes odepisuji.

V příčině ctěného dotazu sděluji s Vámi, že sám nezůstanu, a myslím, že se mě ani ptáti nebudou. O tom, že by P. Štourač sem nechtěl, není mi nic známo. Jeho dekret jest již zde. Víte-li však o tom, že by sem nerad, račte tedy co nejrychleji se v Brně ohlásiti.

Ujišťuji Vás, že Vás s radostí přijmu a že toho asi také litovati nebudete. Stane-li se po Vašem přání, račte ihned psáti a na adrese přidejte ještě u Moravských Budějovic. Z Třebíče aneb z Moravských Budějovic bychom Vás odvezli.

Pozdravujte svého p. šéfa. S vroucími pozdravy
v bratrské úctě a lásce oddaný Josef Ševčík

Pro Jakuba Demla byly Babice v té době ideálním místem takřka na půl cesty mezi Březinovými Jaroměřicemi a Florianovou Starou Říší. Rozhodnutí však nezáviselo ani na Demlovi, ani na Ševčíkovi, a proto ještě na jaře 1904 nebylo jisté, zda se jeho sen splní. Tato nejistota byla také zdrojem zvláštní melancholie jeho tehdejších dopisů:

Odtud má touha po štaci české: ale p. biskup dvojí mou žádost odmítl; a odtud má touha po klášteře - ale ten teprve hledám - ale ať zůstanu, ať odtud odejdu: půjde se mnou Bolest...

(Františku Bilkovi, 7. března 1904)

Biskup nakonec Demlově žádosti o přeložení vyhověl. Od 1. srpna měl Deml nastoupit v Babicích, svůj odjezd z Kučerova však ještě o týden odložil a ohlásil ho děkanovi až na 9. srpna. Odchod byl totiž nakonec těžší, než čekal. Kučerov byl místem jeho prvního, ale také pro všechny příští časy nejdělsího působení v duchovní správě - pobyl zde jeden rok a jedenáct měsíců. Poměrně silně také přilnul ke svému prvnímu nadřizovanému, faráři Aloisi Hlavinkovi. Později na něj sice vzpomínal jako na vznětlivého člověka, který ho několikrát dokázal i rozplakat a který ho naučil chodit do hospod, ale v daném okamžiku pro něj bylo odloučení bolestivé. Podobně ostatně i pro Hlavinku:

Nerad ho ztrácím, ale jest mi přece potěchou, že vyvázne z německých kleští, zvláště při jeho živé a citlivé mysli. A k tomu ještě do Babic, k Vám! Gratuluji vám oběma!

(Alois Hlavinka Josefu Ševčíkovi, 2. srpna 1904)

Hned po svém jmenování do Babic Jakub Deml napsal novému nadřízenému Josefu Ševčíkovi. Je to první dopis, který se z Demlovy strany dochoval, a právě jím začíná tato kniha.

I.

V Kučerově (Transfiguratio) 1904 (D. N. J. Ch.)³⁾
[6. 8. 1904]

Milý pane faráři, Veledůstojný!

Bůh tomu chce. Právě jsme četli o mém přesazení do Babic. Pravděpodobně byl Vám doručen i dekret můj. Adsum.⁴⁾ Přicházím prozatím těmito řádky, Pane můj milý, a prosím, abyste mi ráčil napsati, kdy mne bude u Vás už najisto potřeba, kdy mám přijeti. Nábytek budu mít k odjezdu připraven a odešlu jej nejpozději tuto středu. Musím se ještě zkušených lidí zeptati, na kterou stanici.

Možná že zprávu o mém přesazení dostal jste dříve již, a co já toto píši, že některé informace, po kterých se ptám, ráčil jste mi už odeslat: zařídím se podle nich.

Bůh tomu chce. Ano, mám bolest, a nutí mne to, abych se o ní zmínil, Vám, kterého mi Nebe určuje: jakkoli bylo dávnou touhou mojí přijíti mezi svůj lid, smutno je mi nyní, kdy odcházím - s násilím, v pláči odtrhuji se od pana faráře, mého dobrodince, otce, přítele, - od jeho velkodušného srdce. On trpí se mnou, truchlí, snaží se vše utajit a těší mne, abych se upokojil, že budu mít dobrou náhradu, ve Vás, důstojný Pane, kterého prý zná - i v tom Vašem lidu, za lid náš: neb i tento jsem si zamíloval.

³⁾ Proměnění Pána našeho Ježíše Krista.

⁴⁾ Tu jsem.

Dosti o tom. V práci zapomenu. Prosím Vás, pane auditore, za Vaše přijetí a již předem za mnohou radu a trpělivost.

S uctivým pozdravem, ode mne
i od mého pana faráře

Váš oddaný Jakub Deml, kooperátor

V Babicích, 7/8 1904

†

Carissime!

[...] Vítám Vás upřímně a těšíme se na Vás „všichni“. Přejete-li si nějaké zotavené, s radostí přivoluji. Služby Boží tím nikterak neutrpí. [...]

Nábytek pošlete nejlépe do Moravských Budějovic. O dovoz pak netřeba Vám se starati. Sám pak přijedte do Třebíče. Já pro Vás přijedu. Račte jen udati den a hodinu: v každou hodinu Vás s radostí uvítáme.

Račte býti ujištěn, že Vám přicházím vstříc s úplnou důvěrou a že budu šťastným ve Vaší spokojenosti a důvěře.

Těše se na milou shledanou, připojuji ještě srdečné díky za laskavé pozdravy a jsem s vroucími pozdravy na velectěného p. faráře a okolní známé p. faráře a obzvláště na Vás.

V bratrské úctě a lásce
oddaný Josef Ševčík

Zastavení babické

První list byl vstřícný, ale přece jen ještě velmi formálně zdvořilý. Bezprostřední okouzlení totiž v první chvíli patřilo především nové krajině - Deml byl přeložen z Hané zpátky na svou rodnou Vysočinu:

Můj drahý, bezpochyby už víte, že jsem přesazen z Kučerova do Babic, že jsem tedy od p. Březiny i od p. Floriana vzdálen pouze na dvě hodiny. Ze svého nového kraje Jaroměřice vidím. Je zde krásně. Široko daleko viděti městečka, pole, louky, poblíž i v dáli lesy a hory jako strážce. Nebe je zde krásné. Jsme na výšině a zvláště důvěrné a slavné jsou západy slunce a oblaka. Pravda, i vítr a bouře jsou tu prudší, bezprostřednější, vzduch i slunce výstražnější. Jsme tu blíže k nebi. A stromy, zvířata a lidé jako by lépe slyšeli, viděli - je to všechno smutnější, protože je daleko viděti a protože jsme výše nad hladinou moře, než jak to bylo na Hané. - Z těch výšin, močálů, skal a lesů jako by se rozhlížela Chudoba - Královna poplatná Smrti - a Země jako by kynula tu člověku do Vyhnanství.

(Františku Bílkovi, 23. srpna 1904)

To, co se o životě Josefa Ševčíka dočteme v biografických slovnících, by se dalo shrnout několika větami: Narodil se 25. února 1857 v Dobronicích u Moravského Krumlova, studoval bohosloví v Brně, roku 1883 byl vysvěcen na kněze, v letech 1888-1895 působil jako farář v Martínkově a od roku 1895 až do své smrti pak na faře v Babicích, kde také 20. října 1911 zemřel. Zbytek Ševčíkových osudů je ve většině literatury spojován právě s jeho slavnějším kaplanem Jakubem Demlem (jejich jména jsou ostatně spojena i na pamětní desce umístěné nad vchodem do babické fary). Ten totiž Ševčíka přivedl k literární činnosti, konkrétně k překladům ze staroněmecké mystiky. Nejprve vyšel v roce 1907 Ševčíkův překlad legendy o svatém Menrátovi, a to pod starosvětským názvem *Přepěkné říkání o svatém poustevníku Menrátovi, který mnoho bídy a chudoby vytrpěl a na konec dvěma zbujníky do smrti utlučen byl*. Další oblastí Ševčíkova zájmu se stalo dílo svaté Mechtildy Magdeburské, mystičky 13. století. Překlady z jejich spisů vycházely nejprve po částech ve Florianových sbornících

Studia a v pražské revui *Meditace*, souborně vyšly teprve devět let po Ševčíkově smrti, v roce 1920, pod názvem *Tekoucí Světlo Božství*.

Vykládat však osobnost Josefa Ševčíka pouze na základě díla a korespondence Jakuba Demla by bylo velmi zkreslující. Jednoduchými počty zjistíme, že Ševčík byl vysvěcen na kněze až ve svých šestadvaceti letech. Jeho mládí a hledání vlastního životního poslání bylo totiž poměrně spletité. Sám se o něm obšírně rozepsal v roce 1888, když jako nově nastoupivší duchovní správce přebíral farní kroniku v Martínkově - v místě, které se za osmnáct let stane také dějištěm Demlova příběhu.

Po ukončení hlavní školy nastoupil Josef Ševčík na gymnázium ve Znojmě - ovšem na gymnázium německé. Po roce sice přešel do Brna na české gymnázium, ale pro obtíže s češtinou se po dvou letech vrátil do Znojma, kde také odmaturoval. Poté začal studovat práva, byl však už v roce 1877 odveden jako jednorozční dobrovolník. Když v roce 1878 (tedy v roce Demlova narození) vypukla bosenská krize, byl i on mobilizován a s plukem osmých pěchoty „se zúčastnil té hrozné okupace“. Pro nemoc byl poslán z vojny domů a pokračoval dále ve studiu práv. Tehdy u něj nejspíš došlo k zásadnímu zlomu, který však popsal poměrně lakonicky, navíc v „neosobní“ třetí osobě:

Odbyl s velmi dobrým prospěchem předepsané zkoušky, vstoupil, návštěvami v alumnátě ve svém dřívějším úmyslu zvrácen, do brněnského alumnátu roku 1879.

(Pamětní kniha farního úřadu v Martínkově, 1888)

Od svého vysvěcení v roce 1883 vystřídal šest kaplanských působišť - Fryšavu, Modřice, Bučovice, Žebětín, Lipolec („kde byla má nejšťastnější chvíle celého kaplanování“) a nakonec Slavonice. Ze Slavonic byl roku 1888 přeložen do Martínkova, poprvé jako farář, a odtud v roce 1895 na faru v Babicích.

Do babické farní kroniky se už o svém životě bohužel nerozepsal, a proto nám nezbyvá než předat slovo zpátky Jakubu Demlovi.

Vzájemný vztah těchto dvou kněží prošel největšími proměnami během oněch patnácti měsíců, kdy Deml kaplanoval v Babicích

a se Ševčíkem se stýkal denně. Z tohoto období však pochází pouze jediný listek; dopisy, které jsou obsaženy v této knize, vznikaly většinou až po Demlově odchodu z Babic, a proto je v nich babická skutečnost už trochu zkreslena, možno dokonce říci idealizována. Připomeneme proto také ty zmínky o Josefu Ševčíkovi, které jsou roztroušeny v jiných Demlových korespondencích nebo v jeho díle a které vznikaly přímo v době babického kaplanování, a bezprostředně tedy reagují na každodenní události.

Asi nejdůležitějším pramenem, který přibližuje dění na babické faře, je Demlova korespondence s Františkem Bílkem. Na konci září roku 1904 získala babická farnost z odkazu jistého sedláka 1600 korun, za které měl být na hřbitově postaven hlavní kříž a do kostela pořízeny dvě korouhve a dvě lampy. Deml byl v té době s Bílkem v intenzivním kontaktu, nadšeně jeho dílo propagoval při všech příležitostech, a proto vypracování všech zmíněných sakrálních předmětů nechtěl svěřit nikomu jinému než jemu. Celá událost s babickým křížem měla dohru spíše nešťastnou, byla jednou z příčin dlouholeté roztržky mezi Demlem a Bílkem, ale to vše se odehrálo až později – v jiné době a v jiných kulisách. Důležité v tuto chvíli je, že Bílek byl prostřednictvím této zakázky vtažen do babické reality a stal se díky Demlovým častým dopisům svědkem každodenních událostí ze zapadlé fary na Vysočině.

Ševčík velmi záhy začal sdílet Demlovo nadšení pro dílo Františka Bílka a úmysl zadat práci na korouhvích a kříži právě jemu vřele uvítal. Sám se snad ostýchal Bílkovi napsat (jediný dochovaný Ševčíkův dopis Františku Bílkovi pochází z jara 1905 a je velmi formální), a proto se Deml stal tlumočnickem jeho sympatií:

Můj milý, pan farář můj dobrý, který Vás miluje z přesvědčení (a on Vás můj p. farář - Josef Ševčík - miluje více než já: protože je z rodu Janova, z Vašeho rodu - a můj p. farář dobře poznává Vaši „Pravdu“...), p. farář posílá Vám 800 K, protože pro nás ty věci začínáte pracovat, a p. farář posílá zatím aspoň první polovici toho odkazu, abyste prý mohl bezstarostně, pokud možno, starati

se o nás, neboť p. farář ví, že hned z počátku potřeba je peněz k zakupování materiálu apod., a p. farář vzkazuje Vám v nejpokornější úctě, že nic vadit nebude, když ty věci dohromady budou mít cenu o 200 nebo 400 korun vyšší - tedy 1600 nebo 1800 nebo i 2000 K - pan farář rád to zaplatí, protože Vás miluje - a pan farář touží Vás viděti, a jenom z lásky k Vám nedal mi to říci, bojí se, že tou dalekou cestou mohl byste si ublížiti, můj milý - a p. farář pomýšlí pracovati i jinak pro Vás, a lituje, že není okamžitě tak bohatý jako jeho srdce - ale, není-li Vám možno přijeti, učíňte všechno podle svého, můj milý, p. farář Vás velmi prosí, na ty korouhve že by si přál od Vás obrázek, jaký sám si zvolíte, a rovněž velikost, jakou sám určíte - jedná se, praví p. farář, jen o to, aby v našem kostele byl duch modlitby Bílkovy - práce jeho - a jedná se zároveň o to, aby Bílek nepracoval nám zadarmo - tak mluvil p. farář.

(Františku Bílkovi, 4. listopadu 1904)

Jako první dorazily do Babic Bílkovy korouhve, byly vysvěceny už o Vánocích roku 1904. V prosincovém dopise Deml Bílkovi popisuje atmosféru, jaká panovala na faře při otevírání vzácné zásilky:

Můj pan farář byl jako dítě rozjařen, jako dítě, když ponejprv (třileté) najednou spatří stromek vánoční, plný světél a báječných věcí blyskotavých... Byl ohromen slávou díla Vašeho, polil ho ruměncem, sepjál ruce a jako dítě, které „se zapomnělo“, běžel k Vaši „Marii-Matce“ a jal se cosi žvatlati.

(Františku Bílkovi, 16. prosince 1904)

Bílkův hřbitovní kříž (plastika Tělo Kristovo z roku 1897) měl být odlit z kovu, šlo tedy o práci nákladnější, na kterou odkázané peníze nestačily. Bylo proto nutné uspořádat ve farnosti sbírku. Deml se jí samozřejmě nadšeně ujal - zdá se, že v té době neexistovalo nic, co by pro Františka Bílka neudělal. Ševčík však byl k jejímu úspěchu skeptický - babická farnost rozhodně nepatřila k největším a ani k nejbohatším. Jeho nevěra vyvolala mezi oběma muži na počátku roku 1905 menší roztržku, kterou zejména Deml prožíval velice rozjitřeně:

... poznal jsem, že nenašel jsem v panu faráři bratra, nýbrž slabocha, neschopného obětovati všechny ohledy: jsem tu úplně sám. Sám: strážce Vašich korouhví a Vašeho kříže, na nějž dnes sbírku jsem zahájil - kolem mne jako moře na všechny strany nedůvěra - prostá, nekřesťanská nedůvěra...

(Františku Bilkovi, 6. ledna 1905)

Tato epizoda skončila smírem - Ševčík byl totiž povahy natolik mírné, že se svému kaplanovi brzo podvolil. Už 9. ledna 1905 proto Deml Bilkovi oznamuje:

Budete vlídně přijat i od p. faráře: vše je při starém, tj. v dobrém. To, o čem jsem psal stran sbírky, byl takový mráček, který se již rozplynul, přítel Florian sám zdejší poměry vysvětlil a p. farář tak ospravedlnil v mých očích, že jsem zase klidný... Vy mně věříte, můj milý, není-liž pravda? Když pan farář spatřil, jak hrozný účinek měla na mě jedna jeho věta, stal se nesmírně sklíčeným, že to bylo velmi nápadno i př. Florianovi, a Florian mi pak řekl, abych se přemohl, abych měl s p. farářem slitování, abych se na něj díval a mluvil k němu jako dřív: že pan farář je jako dítě! A řekl mi Florian vážně: „Podle vašeho vypravování myslel jsem, že je to u p. faráře jen malý stud, ale poznávám, že je na duši úplně zdrcen, že to není jen bázeň, jak jsem si myslel, ale opravdový veliký strach! On je dítě, je dítě...“ A víte, můj milý, co jsem vyvedl? Já se ten večer, a po těch slovech Floriana přítele, vrátil k p. faráři do pokoje a objemul jsem ho - abych ho ukonejšil...

Ačkoliv byl Ševčík o více než dvacet let starší a byl Demlovým nadřízeným, měl pro svého kaplana slabost a mnohdy se nechal strhnout jeho nadšením pro nejrůznější plány. Postřehli to ostatně už současníci, když po Ševčíkově smrti zapsali do babického farní kroniky, že „byl mystikem a horlivým citelem zásad kněze P. Demla, jemuž úplně podléhal“.

Ani se stoletým odstupem je ovšem nelze pokládat za rovnocenné partnery - přinejmenším ne v síle básnického slova a básnického vidění. To ostatně potvrzuje i jejich vzájemná korespondence v této knize. I tentokrát o Demlových dopisech platí slova Otokara Březiny, která Deml zapsal do knihy *Mé svědectví*

o Otokaru Březinovi: „... váš styl (...) je styl věcí věčných, Božích, je to styl prostý, jednoduchý, není to řeč tohoto světa - vy píšete např. o svém bratru, nebo o Borečkovi, ale vy ty denní, všední, malé zjevy a děje života rýsujete na věčnost.“ Oproti tomu je zřejmé, že Ševčík se ve svých dopisech pohybuje na rovině daleko prozaičtější, a proto často ani nechápe Demlova literární stylizaci a nadsázku. Deml mu například 30. listopadu 1906 psal o tom, jak nešťastný se cítí v Třešti u faráře Mrázka: „Jako zajatec *osnuju útěk*... Třebas ani ne do Babic - - - ale aspoň blízko Babic - - - Vím, že je to *jedině u Boha*. - Kdybych např. *umřel*: budu Vám velice blízko...“ Ševčík tuto pasáž vzal doslova a věcně na ni odpověděl: „Útěku dobře nerozumím; já pak bych Vás vždy s otevřenou náručí přijal. Než třeba zralého uvážení.“

Deml Ševčíka nejčastěji vykresluje jako člověka dětsky prostého, jehož dobrosrdečnost někdy hraničí s naivitou. Ne náhodou se Deml zmiňuje o tom, že se pan farář v radosti „jal cosi žvatlati“, ne náhodou Ševčík překládá dílo sv. Mechtily Magdeburské a ne náhodou Deml tuto světici nazývá „svatou Žvatlalkou“. Připomeňme v této souvislosti myšlenku francouzského bohemisty a znalce Demlova díla Xaviera Galmiche, že v Demlových textech je upředena a utkána jakási podivuhodná síť, „kterou na zemi tvoří všichni žvatlající tvorové, společenství svatých a modlicích se“. Za jedno z nosných vláken této sítě lze považovat také Josefa Ševčíka.

Staroříšského nakladatele Josefa Floriana, který je druhým důležitým účastníkem babického příběhu, přirovnal Jakub Deml v dopise svému příteli knězi Matěji Fenclovi k Jacoponu da Todí, františkánu a středověkému italskému básníkovi, který měl potíže podřídit se církevním autoritám. Nemohl, zdá se, zvolit přirovnání trefnější...

Deml se s Florianem dostal do kontaktu už v roce 1903, ale teprve nyní, kdy se ocitl v jeho těsné blízkosti (vzdálenost mezi Babicemi a Starou Říší se dala poměrně lehce překonat), vtrhl Josef Florian do Demlova života s velkou prudkostí a začal ho podstatně ovlivňovat - nejlépe pod heslem Vše pro Studium!

Studium byla ediční řada, kterou Florian ve Staré Říši vydával v letech 1904-1912. Byla zaměřena na náboženskou literaturu, především na dílo soudobých katolických spisovatelů a myslitelů Léona Bloye, Ernesta Hella a Julese Barbeye d'Aurevillyho, své původní knihy (např. Notantur Lumina) tu vydal i Jakub Deml. Od roku 1905 vycházely také sborníky Studia, kde se objevovaly jak Demlovy a Florianovy původní práce, tak jejich překlady a překlady od řady spolupracovníků, většinou kněží – Josefa Poláka, Matěje Fencla a dalších.

Po příchodu do Babic se Deml stal pro Florianu nepostradatelným pomocníkem, a od března do října 1905 dokonce na krátkou dobu zcela převzal redakci Studia. Jeho koncepce byla ovšem odlišná od Florianovy – Deml například kladl větší důraz na výtvarnou stránku publikací. Vrcholem takového zaměření Studia bylo Demlovo rozhodnutí vydávat souborné dílo Františka Bílka, a to v podobě nákladných reprodukcí Bílkových grafických prací. Tento podnik skončil naprostým fiaskem a velkou finanční ztrátou a položil základy budoucích neshod mezi Demlem a Florianem.

Zpočátku Deml nadchl pro Florianovo vydavatelské dílo i Josefa Ševčíka – ten se stal jedním z mecenášů Studia, účastnil se redakčních schůzek, přispíval svými překlady a „s pomocí přátel Studia“ také vydal své *Přepěkné říkání o svatém poustevniku Menrátovi*. Když se však kvůli spolupráci s Florianem začal Deml postupně zaplétat do konfliktů s církevní hierarchií, Ševčík zřejmě pro svého kaplana ztratil pochopení. Už na konci srpna 1905 se proto Deml Florianovi svěřuje, jak „mlčení roste kolem Babic jako mor“. Rok po Demlově příchodu do Babic se tedy začíná idylické soužití s „panem auditorem“ pomalu hroutit:

Milý pane Floriane, ono je čím dál líp: padají i cedry na Libanu, můj pan farář přímo mně řekl, že mě dají na pozorovací stanici. On tím myslí blázinec, ale Duch Pravdy chtěl, že to bylo řečeno těmi slovy. Pan farář velmi ve své lásce a důvěře ochladl, dráždí mne to čím dál nezhojitelněji, přirozeně: nebo čím se mi kdo více upejpá (před „Studiem“), tím já se stávám proti němu sprostším. Ono to jde dál: zřetelně cize chovají se ke mně i neteře pana faráře, ani Annu⁵⁾ nevyjímajíc. (...) Testament dle Vaší rady píšu.

(Josefu Florianovi, 7. září 1905)

5) Anna Michorová.

Pan farář dokonale mne trpí - nepokrytě se ode mne odděluje - a konejší se ještě trošinku myšlenkou, že „to všechno“ je u mne dočasná - fyzická nebo i psychická choroba - rozčilení... A vzdychá: Jak jste se změnil! Když jste sem před rokem přišel, byl jste tak sladce snivý, tak dobrý, tak svatý...

(Josefu Florianovi, 22. září 1905)

Je ovšem třeba brát také ohled na zvláštní, „kousavou“ stylizaci Demlových dopisů Josefu Florianovi. Z jiných korespondencí je zřejmé, že se přátelské vztahy obou babických kněží nijak dramaticky nezpřetrhaly. I na podzim toho roku je tak pro Demla „pan farář hodný“ (Františku Bílkovi, 24. října 1905).

Z babického období se dochoval jediný lístek pro Josefa Ševčíka; Deml ho napsal během návštěvy Bílkova pražského ateliéru v únoru 1905. Byť to byla návštěva krátká, Babice Demlovi chyběly. O to víc je bude postrádat v následujících letech, až ho biskup pošle sloužit do Martínkova, Třešti a Bystrce u Brna.

2.

[16. 2. 1905]

Milý příteli,

jsem živ. Čas tady letí tak nepřátelsky rychle, nehněvejte se proto, důstojný pane, že nejedu. Už pojedu. Čím déle mne tu dobrotivá Praha drží, tím výše roste moje k ní náklonnost, a obdiv - a tím více krásnými vzpomínkami se „zaldňuji“ Babice... Odpustíte tedy?

Přijedu v pátek o půl čtvrté hodině odpoledne do Jarměřic. Nehněvejte se!

oddaně Jakub

Jsem sobec, veledůstojný Pane, že zdržuji si zde přítele k své radosti a bez ohledu na Vaši potřebu: by již přijel. Ale bylo to tak nutné, aby přijel, a prosím, byste mi prominul, že jsem ho zdržel.

Srdečně zdraví F. B.⁶⁾

⁶⁾ František Bilek. Tento odstavec je připsán jeho rukou.

Zastavení martínkovské

Datem 1. dubna 1906 započalo několik černých let Demlova života - let bez zakotvení, bez stálých příjmů, po Ševčíkově smrti v roce 1911 také bez domova. Důvodem pro Demlovo přeložení z Babic do Martínkova, obce jen pět kilometrů vzdálené, se stala spolupráce s Josefem Florianem, kvůli níž, jak už bylo zmíněno výše, se Deml začal zaplétat do sporů se svými církevními nadřízenými. Také tyto spory se táhly několik následujících let a vyvrcholily Demlovým odchodem do trvalé deficiencie, rovněž v roce 1911. To bychom však příliš předbíhali událostem.

V Martínkově Deml nejprve působil jako kooperátor u faráře Jaroslava Rumlera. Vztahy s ním byly ovšem od počátku negativně poznamenány aférou kolem martínkovského oltáře. V době, kdy Deml tak mohutně propagoval dílo Františka Bílka, přesvědčil Rumlera, aby plánovanou přestavbu martínkovského oltáře zadal právě tomuto sochaři. Rumler dokonce Bílkovi předem zaplatil zálohu 500 korun, nakonec si však své rozhodnutí rozmyslel, požadoval navrácení celé částky, a proto musela záležitost převzít brněnská finanční prokuratura.

Nedlouho poté si teprve osmatřicetiletý farář Rumler zažádal ze zdravotních důvodů o odchod do penze a odstěhoval se do Brna. Díky tomu získal Deml v Martínkově postavení o mnoho samostatnější - od 1. července 1906 byl jmenován administrátorem, tedy prozatímním správcem farnosti.

Demlovo martínkovské zastavení bylo velmi krátké, a tak po něm v pamětní knize martínkovské fary nezůstal ani řádek psaný jeho vlastní rukou. Jeho zdejší práci ovšem pro budoucnost ocenil jeho nadřízený, moravskobudějovický děkan František Dostál:

Svým krátkým, ale navýsost šlechetným působením vykonal v Martínkově mnoho. Zvlášt u chudiny zapsán tak, že dojemno až poslouchat jejich vzpomínky. Oplatitelem mu bude Bůh, - neboť od farníků uznán nebyl.

(Pamětní kniha farního úřadu v Martínkově, 1906)

3.

In Vigilia Sancti Bartholomaei A. D. 1906
[23. 8. 1906]

Důstojnému panu auditoru Josefu Ševčíkovi, faráři a -
v Babicích!

Chtěl jsem, milý příteli, za hořejší spojku „a“ napsati „básníku“, ale nenapsal jsem toto slovo, z jistého důvodu, ačkoli mně napadlo a já je uznal. Což teprve ti skutečně něčím jsou, o kterých se to jaksi úředně tvrdí - ? A také jsem nechtěl, aby se *zdálo*, že tento dopis zamýšlí něco jiného než poctíti Vás důvěrou.

Běda! O mé osobě bylo konstatováno, že jsem ne-li zrovna a vždy „básník“, tedy „spisovatel“. Ale věc tato jest velmi povážlivá - - - Tímto oficiálním pojmenováním odsuzuje publikum člověka k jakémusi dožití, ba i posmrtnému vězení - publikum odstraňuje člověka, jak se to stává při nemocech nakažlivých... Publikum jako by tím řeklo: nevěřte jeho bolesti a chvále a haně a pravdě: to je básník - a takový člověk je přemrštěný... A tak se stává, že Básníka počítají mezi svaté, je-li zločinec, a mezi zločince, je-li svatým: jen na tom záleží světu, aby Básníka osamotnili... Neznám krutější tyranie a smutnějšího osudu nad osud určený Bohem Básníkovi.

Osud mé první knihy a osud mých článků po časopisech mne rozesmutňuje... Cožpak to jsem chtěl, aby mne zařadili do literatury? Aby mne katastrovali - a třeba i pro věky? Co mi záleží na tomto odhadu a na těchto odhadovačích! Co je mi po tomto či jiném stavu, co je mi po starých či mladých, co po národě? Nemluvil jsem k *duším*?

I stačí mi *jediná* duše - a jediné duši stačím já... Neboť když *dva* se najdou, jest to nový vesmír..., s kterým počítá i Bůh... Vyznamená-li někoho Básník, má to cenu, kterou odhadneme poněkud, řekneme-li, že *jediná* duše, kterou Básník najde, *stačí* mu za celý národ... Neboť Básník je - *člověk*... a jeho naděje jsou zmocněné silou jeho zraku a ostatních smyslů a hrůzou jeho žalů... Co chce, leč nesmrtelnost? Ó, básník jest velice málo „ideálním“, jak ho nazývají posměšně, neboť usiluje o nesmrtelnost těla a nesmrtelnost země... o věčnost pomíjejícího... Za letní noci letí hvězda; básník, který to vidí, řekne, že se *roztrhlo* nebe, a ihned dá se do pláče, poněvač si uvědomí, že nikdo (v tom jeho slově) neuvidí slávu, kterou on viděl, a bolest, kterou tím vyslovil... Jedině tím, že je náboj zavrtán a ucpán, roztrhne skálu. Jedině tím, že je sláva a bolest vyjádřena jedním, úzkým, ukrytým slovem - dotkne se srdce: ó rouhači, ó lenivci, kteří řeknou o Básníku, že je nesrozumitelným...!

Raději chci milovati jednoho než ukazovati se všem. Raději chci mluvit k jednomu než pro všechny psát. Výsledek je v případě prvému vždy čestnější a větší a silnější a čistší...

Bůh Vás opatruj, jak si přejete, a odměniž Vás za mne, jak zasluhujete - mně pak ať ponechá jednu strašnou bolest, je-li jí potřeba k prospěchu duchovnímu mně anebo někomu jinému... Modlete se za nás oba.

Váš Jakub Deml

4.

[asi září 1906]

Milý pane auditore!

Zcela určitě Vás *dnes* očekáváme na konferenci „Studia“, za tím účelem obstaral jsem štiku, kus přes dvě kila váhy - prosím tedy, byste doma neobědval, do jedné hodiny snad přijdete! Bude to schůze pracovní, jak bývají u Vás, jenže s tím rozdílem, že přístup mají toliko akcionáři, či důvěrníci: Jistě Vás čekám. O fůru se nestarejte, do Babic Vás vyprovodím sám, i fůru zjednám, bude-li třeba.

Toho „králíka“ Vám posílám. Ale až na zítřek!

Váš Jakub Deml

Mám též sardinky, kaštany a brazilské ořechy a pomoranče a koblihy!

Milý pane auditore,

do Třebíče nepojedu, nejsem na to dosti zdráv. A pak by mi nebylo příjemno seděti naproti P. Tošnarovi. Jak jsem šel posledně od Vás, dostal jsem v lesích za Cidlinou srdeční záchvat, který se mi opakoval ještě pak v noci. Bylo to dosti povážlivé. Teď druhý už den jsem tak nesvůj, že sotva stojím na nohou. Nějaká chřipka. Veliká slabost v celém organismu. Dnes večer pil jsem čaj i svařené víno, tak je mi lépe. A přece se nemohu nijak zahřát. Ale je mi poněkud lépe. Podruhé si dám pozor na P. Tošnara: a můžete si myslit, jak Vás mám rád, když vzdor tomu ještě k Vám přijdu... Přiložené psaní dejte ve Starči⁷⁾ P. Polákovi, *prosím* Vás o to. Stařeckého⁸⁾ p. faráře pozdravuji. Petřík by mohl v Třebíči k Zelníčku Karlovi (Soukopova čili Zadní ulice) zaskočít pro mé boty.

Pozdravuji Vás co nejnroučněji.
Jakub Deml

7) Stařeč u Třebíče.

8) stařečského.

6.

V Martinkově, ten pátek před Růžencovou P. Marií

L. P. 1906

[5. 10. 1906]

Důstojnému Pánu Josefu Ševčíkovi,
auditoru a faráři v Babicích.

Milý pane auditore, jsa dojat zprávou, že jste kvůli mně o dvou hodinách v noci vstal a jel zaopatřovati do mé farnosti, neodvažuju se dnes k Vám přijíti, jak jsem zamýšlel, ale uvažuji o tom, čeho jste pro mne schopen, neboť jest o čem uvažovati. Jsem jako strom a Vaše přátelství jest jako ovoce. A musím vyznati, že větve praskají tíhou... jsem zmaten a nevím, co říci *Bohu...*, neboť tam, kde slovo je příliš těžké plody, a tam, kde přátelství se ujalo, nelze už dopovědět věc - člověku. Takový je to dar, že za něj chválíme Boha, děkujeme Bohu, a prosíme Boha, aby se odměnil za nás, voláme Boha na pomoc proti - příteli. Je tomu tak, a je to míra nejvyšší, taková, že jsme plni zmatku a že se hanbíme jak poděkovat, tak i oplácet, poněvač se zdá, že tam, kde nemůžeme oplatiti my, vůbec se neoplácí... Útěchou však je nám zde přece to, že snad nezemřeme hned nyní - a že tedy budeme míti čas dostatečný k tomu, abychom *poněkud* přiměřeně - a jemně - vyslovili naši vděčnost - a úžas nad Hospodářstvím Božím. Děkuji Vám... tak zní slovo - předčasné, ale v tomto případě je pravé, a raduji se, že Vy o tom víte.

Posílám Vám Scaramelliho *Anleitung in der mystischen Theologie*⁹⁾ a prosím, abyste to přijal jako památku na

⁹⁾ Poučení o mystické teologii.

Vaši noční výpravu do mé farnosti. Jak jsem se díval, je to kniha dobrá. Také posílám třetí sborník Studia, vypravili jsme jich do světa už asi sto exemplářů, a ve všech je Vaše jméno spojené s mým: hle, jak *osudné* jest přátelství, bere na sebe všechnu slávu, ale také všechnu hanu, osamocenost, zadluženost druhého, ba i cesty noční... Vy musíte být *nejmíň* děkanem, pan Florian dnes řekl, že jest to *zcela přirozené*, abyste jím byl - neboť u jiného bylo by prý to nepřirozené... a já, jak víte, s panem Florianem souhlasím. -

Jest to tak přirozené, abyste byl představeným tohoto děkanství, jako přirozeno jest, že první pohled člověkův padne na onen jediný strom krajiny, když kromě vřesu a křoví nic kolem toho stromu neroste. Nemějte mi za zlé, povídám, o čem častěji uvažuji a uvažujeme.

P. Polák už Vám knížky poslal? Děkuji zatím za *chleba* a *víno*, hle, tyto dvě věci jsou velmi symbolické! - A řeknu-li ještě, že mám na sobě i Vaši košili, - promluvily věci své poslední slovo: pokrm, nápoj, oděv, to je symbolika věcí. Toť vše. Toť člověk. Toť darovaný člověk. Chléb a víno, toť oběť. Toť kněz. Více než člověk. Chléb, víno, oděv - nemohou být symboly jednodušší a obsažnější... Ale buďte zdrav, jsem zvědav, co je u Vás nového, a proto hodně brzo k Vám přijdu, jenže, bylo by dobře, aby moji farníci byli také zdraví, sice bude můj humor u Vašeho stolu ostýchavý...

Váš Jakub Deml

7.

30/10 06

Milý pane auditore,

prosím Vás o tři až čtyři láhve vína, dnes nebylo mně možno přijít. Ráno, když jsem šel od Vás, bloudil jsem celou hodinu v lesích okolo Cidliny, takže jsem šel domů celé dvě hodiny. - Posílám také ten kolek na prohlášky a od ženicha 2 K. Ženich Kolář Václav, narozen 23/9 1881, nevěsta Marie Dvořák, narozena 15/8 1879 v Martinkově. Ženich se narodil v Brtničkách, fara Opatov, rodiče jeho bydlejí na Bytovankách č. 18.

Nevěsta je v č. 87. Rapulář si od Vás odnesu sám.

Vroucně pozdravuje Váš Jakub

Zastavení třeštské

Z Martínkova do Třešti byl Deml přeložen k 1. listopadu 1906. Stalo se tak velice náhle a důvodem byla opět spolupráce s Josefem Florianem. V září roku 1906 se na Florianův popud uskutečnila mimořádná redakční schůzka Studia, jejímž hlavním tématem byl pastýřský list biskupů s výzvou věřícím, aby se zúčastnili voleb a dali svůj hlas především katolickým stranám. Za těžký hřích by dle listu bylo považováno, kdyby katolík volil poslance, který by církvi škodil – například tím, že by prosazoval vyloučení náboženství ze škol nebo rozluky manželství.

Josef Florian na tento list zareagoval hned v následujícím, tj. říjnovém sborníku Studia, kde uveřejnil text s názvem Výstraha věřícím země Moravské. V tomto prudkém výpadu Florian nevážil přesný význam slov a v domněnku, že i samu neúčast na volbách považují pastýři duši za hřích, obvinil biskupy, že jim „více na srdci leží pohodlí vlád a živnostníků než blaho a spása duší“.

Text byl uveden jako stanovisko redakce a z jeho autorství nařkla biskupská konzistoř Jakuba Demla. Ten byl proto narychlo zbaven svého poměrně samostatného místa v duchovní správě a stal se znovu pouhým kooperátorem.

Jeho novým nadřízeným byl třeštský děkan Jan Mrázek a i s ním se Deml dostal záhy do konfliktu. Neshodli se v názoru na zavádění dekretu *Sacra Tridentina* (1905) papeže Pia X., tedy dekretu *O částem a denním svatém přijímání* (Deml později tento dekret přeložil a v roce 1908 vydal ve staroříšském Studiu). Zatímco Deml prosazoval každodenní či alespoň co nejčastější svaté přijímání, děkan Mrázek i biskupský úřad setrvali ve svém konzervativismu (podle Demla lenosti) a platnost dekretu zpochybňovali.

... vld. pan viceděkan Jan Mrázek, farář v Třešti, dnes mne pokáral za to, že dle výslovného znění papežského dekretu Sacra Tridentina ze 20. prosince 1905, a řídě se výnosem sv. Otce ze dne 14. února 1906, navádím věřící k dennímu svatému přijímání. Vld. pan viceděkan se vyslovil, že to zde jakživ nebývalo, že je to nápadné a že věřícím o to žádajícím nepodá a že prý ani jeptišky denně nepřijímají...

(Jakub Deml, Do lepších dob)

Demlův spor s nadřízenými úřady se vyostřoval čím dál tím více, přesto byl po celou dobu třeštského působení, tedy od listopadu 1906 do února 1907, znovu uváděn jako vydavatel Studia.

Milý pane auditore,

nedomnívejte se, že jsem na Vás zapomněl. Tu cestu z Martinkova do Třeště podnikl jsem pěšky, z Říše mne doprovázel pan Florian, takže jsme o tři čtvrtě na tři v noci sem dorazili, ale já jsem se z toho rozstonal. Dnes už je mi skoro dobře, jen ještě mne to dráždí ke kašli. V pátek jsem to jakž takž přechodil, ale v sobotu jsem ulehl. Už zas chodím pilně do školy...

Děkuji Vám za velkou práci, kterou jste si dal s mými účty. A také za to, jak jste se mne zastával před slavnou komisí. Nebýti tam Vás, bylo by to pro mne smutně dopadlo. Škoda že té věci ještě není konec! Budu muset skutečně se doptát, kolik a které ty kvitance na berní jsem posílal. Zeptám se bezpochyby přece v Brně p. rady... Až jak to přijde svrchu. Ještě před první nedělí adventní chceme s p. Florianem do Brna ad confessionem generalem.¹⁰⁾ Přidal byste se k nám? - S velkým uznáním píše mi medik Durych. - Konzistoř mi konečně rukopisy vrátila, všech deset, ale třem z nich odepřela imprimatur.¹¹⁾ Výnos ten je... zajímavý. Někdy vám ho ukážu. Už jsem jim zas odepsal - - -

Dnes mi přišla z Ruska, z Oděsy, objednávka na Bílkovy práce.

Jak pokračuje sv. Mechtilda? Vy ji musíte přeložiti celou. Máte-li některé partie hotovy, přineste nám je, anebo pošlete... buď mně, nebo p. Florianovi.

¹⁰⁾ ke generální zpovědi.

¹¹⁾ povolení „Ize tisknout“.

Jaký význam a cenu má Vaše přátelství ke mně, viděti nejlépe z toho, že se tato věc nedá odbýti žádným - slovem!

Vroucně Vás pozdravuje Jakub Deml

Přiložený lístek odevzdejte prosím *Anně!*

Drahý pane auditore,

knihář Popelka mi píše: „Knihy pro vldp. auditora Josefa Ševčíka jsou konečně nalezeny, v práci, a co nejdříve budou vldp. auditoru hotové odeslány.“

Těšte se tedy a radujte.

Cestu do Brna jsem projektoval, a sotvaže jsem mohl vyslechnout souhlas Váš a P. Poláka, přišel náhle p. Florian, že abychom tedy jeli. Nevěděl, že nejsem připraven – přišel za mnou do Hodic do školy – strašně zaklepal, k údivu dobrého nadučitele – a aniž se představil – ač není-li dostatečným představením „býti známým P. Demlá“ – procházel se kuchyní a „salonem“ hodického správce školy... a že abych tedy jel – a já neměl ani brevír, ani peněz – a tak jsme šli do Třeště, a sotva jsem potřebné věci shledal, už jsme šli na štaci. Ani jsem se p. farářů neukázal, že prý p. Florian už to vymohl... Přišli jsme právě včas, tj. před čtvrtou hodinou odpoledne na nádraží. Z Jihlavy, kde jsme čekali, telegrafoval jsem P. Polákovi, ale úředník mi řekl, že to už zavčas nedostane: i viděl jsem, že tím méně dostane zprávu pan auditor. Když jsme druhý den ráno o osmi jeli už z Brna, P. Polák právě vystupoval z vlaku, i skočil honem k nám a jeli jsme domů... Zastavili jsme se v Třebíči v tiskárně, a tiskař Trnka ukazoval mi dopis z toho závodu, kde objednal literu pro Vaši knihu, a z něhož bylo patrné, že opravdu není tím vinen, že se věc opozdila, ale přijde prý to už brzo, a sv. Meinrád¹²⁾ bude pak vysázen v raně.

¹²⁾ sv. Menrát.

Tak vidíte, že se skutečně o Vaši knihu starám; a vina není na nás.

Když jsem jel vlakem a viděl Sadek, a lesy a obzory babické, duše má lomcovala sebou jako v kleci, protože já nemohl k Vám zaletět - ani na pět minut, ani na tak dlouho, co by člověk vyklopil štamprli borovičky, ani na tak dlouho, co se uvaří káva...

Dopisy nestačí přátelům, dopisy nestačí lásce, dopisy nestačí... Protože je možno psát jen *jednou* denně, a protože není ani to vždy možno... A pak - tolik věcí bylo by potřeba posílat - tolik ukázat - takže jisté věci nikdy se neřeknou! Mlčení jako strašný žalář obkličuje a skličuje přátele vzdálené - snad Vás neumoří? A snad to nebude dlouho trvat? Jako zajatec *osnuju útěk*... Třebas ani ne do Babic - - - ale aspoň blízko Babic - - - Víím, že je to *jedině u Boha*. - Kdybych např. *umřel*: budu Vám velice blízko...

Anna se jistě rozhněvala, žert můj byl příliš, příliš opo-
vážlivý - snad se to dá ještě *spravit*... Budu jí psát.

Váš Jakub Deml

10.

[před 9. 12. 1906]

K poutníkům francouzským 5. května 1874 pravil v Alokuci Pius IX.:

„Žehnám všem těm, kdož spolupůsobí na vzkříšení Francie. Žehnám jim za tím účelem (nechte mě to říci), abych Vás viděl zaměstnávati se dílem velmi obtížným, ale velmi nutným, jež totiž pracuje a usiluje o vyhlazení nebo umenšení rány *strašlivé*, která souží současnou společnost a kterou nazývají *všeobecné právo volební*. Přenechati rozhodování otázek nejzávažnějších davům, které jsou *nevyhnutelně* neinteligentní a vášnivé: zdali to neznamena vydati se napospas úplně *náhodě* a *chvátat dobrovolně do propasti*? Věru, všeobecné volební právo *zasloužilo* by spíše názvu *všeobecné bláznovství*, a jestliže se tohoto práva zmocní tajné společnosti (zednáři), jak se příliš často stává, zdali by všeobecná volba nezasloužila jména *všeobecné lži*?“

„Běda těm, kdož se (všeobecnou volbou nutně) spoučují s bezbožníky a kteří si zahrávají takto s revolucí, říkajíce, že prý takto revoluci ovládnou! Spíše nebo později tato revoluce odvede je do svých propastí...“

„Triumfy Církve na tomto světě *nejsou*: vystupovat s korunou na hlavě na Kapitol (táhnout zajedno s vládou a dělat politiku), nýbrž jsou to: obrácení hříšníků, rozšíření katolické víry, svatost kněžstva, dobrý příklad všech věřících. Mluvte pravdu s *povýšeným čelem*. Nebudte nerozvážni, ale pevní.“

Tak mluví Pius IX. a ještě také výslovně praví, že politické agitace kněží zrodily se ze špatné bázně před největšími zly a z *pohodlí*, to jest místo aby kněží zdokonalili se *vnitřně*, chápou se moci vládní, pomoci *zevnější*, světské!

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.